

Stephan L e i m g r u b e r, Michael L a n g e r (Red.), *Erich Feifel. Religiöse Erziehung im Umbruch*, München 1995, ss. 320.

Erich Feifel (ur. 1925 r.) należy do promotorów stosunkowo jeszcze nowej dyscypliny pedagogiki religii w obszarze niemieckojęzycznym. Przez swoją długoletnią pracę naukową i liczne publikacje, krytyczny stosunek i osobiste impulsy wpłynął niewątpliwie na rozwój i kształt tejże dyscypliny wiedzy, począwszy od lat sześćdziesiątych. Jego dzieło z 1968 r. *Der pädagogische Anspruch der Nachfolge Christi* dokonuje recepcji myśli teologicznej Soboru Watykańskiego II i łączy ją z elementami antropologicznymi w dziedzinie dydaktyki religii. Szczególne osiągnięcia nauk humanistycznych starano się wykorzystać owocnie na rzecz religijnego kształcenia i wychowania. Poszerzono też tradycyjną dyscyplinę katechetyki w kierunku pedagogiki religii, zwrócono większą uwagę na elementarne wychowanie religijne w ramach szkolnej lekcji religii, katechezy parafialnej, w pracy z młodzieżą i teologicznym kształceniu dorosłych. Nowe rozumienie pedagogiki religii w wymiarze interdyscyplinarnym znalazło swój wyraz przede wszystkim w trzutomowym dziele *Handbuch der Religionspädagogik* (Zürich–Gütersloh 1973-1975). Nieporozumienie dotyczące interpretacji różnych dyscyplin teologicznych zostało przezwyciężone, a pedagogika religii jako część teologii praktycznej osiągnęła swój własny profil. W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, kiedy doszło do zmiany uwarunkowań na płaszczyźnie społecznej i kościelnej, Feifel nie zrezygnował z podejmowania nowej problematyki w sensie krytycznych wyzwań.

Recenzowana pozycja odnosi się w całości do twórczości pedagogicznoreligijnej Feifela i zawiera jego pełną bibliografię (s. 313-320).

W pierwszym rozdziale (s. 11-58) *Krisenzeichen* dyskutowane są: współczesny problem wiary i Kościoła, obustronna alienacja młodzieży i Kościoła, symptomy kryzysu szkolnej lekcji religii i praktyki sakramentalnej wierzących.

Drugi rozdział (s. 59-93) *Grundlagen* omawia podstawowe założenia dla pracy pedagogicznoreligijnej w teorii i praktyce w relacji do wymagań wynikających z nauki Chrystusa, interpretację pojęcia religii i impulsy płynące z myśli Soboru Watykańskiego II dla pedagogiki religii.

Trzeci rozdział (s. 95-182) *Lernorte des Glaubens* szkicuje istotne miejsca nauki wiary wśród zmieniających się współcześnie uwarunkowań: rodzina jako środowisko elementarnego wychowania religijnego, szkoła jako przykład humanistycznego i chrześcijańskiego wykształcenia oraz parafia jako miejsce tożsamości religijnej, komunikacji i nauczania międzypokoleniowego.

Czwarty rozdział (s. 183-271) *Perspektiven* otwiera dalsze horyzonty w kierunku spektrum chrześcijańskiego życia i wiary. Dyskutowany jest tu proces przekazu wiary i ukazany obraz zawodu nauczyciela religii ze szczególnym zaakcentowaniem indywidualnej duchowości.

Ostatnie dwa paragrafy tego rozdziału wyjaśniają komunikatywną dydaktykę, kategorie poznania i estetyki dla teologii praktycznej jako wiedzy mającej na celu aspekty działania.

W myśli twórczej Feifela daje się zauważyć, że nie uległ on nigdy próbom dawania pospiesznych odpowiedzi i modnego dopasowywania ich do zmieniającego się ducha czasu.

W podsumowaniu (s. 273-295) ukazany jest bilans dotychczasowego dorobku naukowego Feifela, który wybiega swoją myślą niewątpliwie w przyszłość. Religijne kształcenie i wychowanie na rzecz stawania się człowiekiem i chrześcijaninem było zawsze jego głównym założeniem. Zachęcam do tej interesującej lektury, a zapewne pozwoli ona spojrzeć inaczej na problem wiary i uczenia się wiary w nowej rzeczywistości. Konstruktywne spojrzenie na zmieniające się uwarunkowania społeczno-polityczne w naszym środowisku w kontekście niniejszej publikacji może pozwolić na kreatywne kształtowanie szkolnej lekcji religii i katechezy parafialnej.

Ks. Cyprian Rogowski